

АЛАН АКСЕЛЬРОД
ТЕОДОР РУЗВЕЛЬТ

ALAN AXELROD
THEODORE ROOSEVELT

АЛАН АКСЕЛЬРОД
ТЕОДОР РУЗВЕЛЬТ

Харків

2020

УДК 94(73)
А42

Серія «Біографії та мемуари»

Опубліковано за сприяння *Sterling Publishing Co., Inc. (USA)*
та Агенції *Олександра Корженівського*

Перекладено за виданням:
Axelrod, Alan. Theodore Roosevelt, CEO:
7 Principles to Guide & Inspire Modern Leaders / Alan Axelrod. —
New York : Sterling Publishing Co., Inc., 2012. — 272 p.

Анімі та Ієнові

Переклад з англійської *Юлії Шекет*

Дизайнер обкладинки *Віктор Засипкін*

Аксельрод А.

А42 Теодор Рузвельт / Алан Аксельрод ; пер. з англ. Ю. Шекет. —
Х. : Віват, 2020. — 240 с. — (Серія «Біографії та мемуари»,
ISBN 978-966-942-829-5).

ISBN 978-966-942-860-8 (укр.)

ISBN 978-1-4027-8483-5 (англ.)

Теодор Рузвельт, за оцінками істориків, — один з найкращих президентів Сполучених Штатів, перший американець, який здобув Нобелівську премію миру. Що важчі були виклики — чи то в політиці, чи в особистому житті, — то палкіше Рузвельт кидався долати перепони.

Досліджуючи його особисті пріоритети й здобуті досягнення, Алан Аксельрод пропонує новий погляд на життя видатного політика. Автор зосереджує увагу на 7 законах, що характеризують керівництво Рузвельта, і виокремлює 136 неоцінених правил, які допоможуть кожному, хто прагне успіху в бізнесі, реалізувати власні амбіції й бути лідером.

УДК 94(73)

ISBN 978-966-942-829-5 (серія)
ISBN 978-966-942-860-8 (укр.)
ISBN 978-1-4027-8483-5 (англ.)

© Alan Axelrod, 2012
© ТОВ «Видавництво “Віват”»,
видання українською мовою, 2020

ВСТУП. РІШУЧИЙ КЕРІВНИК

Рішуче заявляю: коли я був президентом, то був саме президентом. Я використовував кожну дрібку влади, яку міг отримати.

Теодор Рузвельт

Теодор народився 27 жовтня 1858 року на Мангеттені, у родинному особняку на 20-й Східній вулиці, 28. Ніхто не був певний, чи виживе дитина. Важкі напади астми мучили хлопчика так часто, що він не міг спати лежачи рівно — доводилося мостити собі цілу гору подушок. На вигляд малий був кволий і блідий, бо мав ще й вроджену хронічну діарею — родичі тактовно називали її «шлунково-кишкова інфекція». Його слабеньке тільце, крім того, постійно страждало від жару та надсадного кашлю.

Лікарі сумнівалися, чи доживе Теодор Рузвельт до четвертого дня народження. Але малюк вижив. Спочатку він долав хвороби терпляче, а в підлітковому віці — люто. Коли хлопцеві йшов дванадцятий, батько завів з ним чоловічу розмову.

— Теодоре, ти маєш розум, — авжеж, той навчання й книжки мов насіння лускав, — але тіло маєш таке собі. А без допомоги тіла самому розумові далеко не зайти. Мусиш як слід зміцнити своє тіло. Це справді важка робота, але ти її здолаєш.

— Здолаю! — пообіцяв Теодор батькові й самому собі. І не вагаючись взявся до тренувань.

Невпинні заняття: ходьба, біг, важка атлетика, гімнастика — здавалося, загартують його або доконають. Хлопець щодня вправлявся чи не до напівпритомного стану. Згодом він назве цей керівний принцип активним життям і палко рекомендуватиме кожному, хто прагне досягти успіху. Ідея була гранично проста: використовуй найменшу можливість, яку дає тобі кожна мить буття. Якщо ж постійні зусилля загрожують тебе вбити, то це навіть на краще. Через багато років Рузвельт напише своєму другові Сесілові Спрінг-Райсу: «Смерть — то трагедія завжди й за будь-яких обставин, але якщо вона не є такою, тоді трагічним стає життя». Без справжнього ризику не було б істинної винагороди.

За одним міфом, що утворився навколо постаті Рузвельта, суто зусиллями фізичної та душевної волі він радикально перевтілювався зі слабкої дитини на дужого юнака. Той міф дивовижно недалекокий від правди — хоч, звісно, таке перетворення не було швидким та легким. Навіть у загартоване тіло поверталися напади астми та «шлунково-кишкової інфекції». Під час сімейної подорожі Європою в Тедді (так його пестливо називали матір, сестри та брат) почалися такі страшні хрипи в горлі, що місіс Рузвельт перелякано звірялася Анні Мінковіц (гувернерці та вчительці, що супроводжувала їх у подорожі): «Я так боюся. Що станеться з моїм Тедді?» Молода жінка заспокоювала: «Не переживайте за нього. Я певна, що одного прекрасного дня він стане видатним професором або навіть — хто знає! — президентом Сполучених Штатів».

Це було перше з таких передбачень, та, звісно, не останнє. Навіть під час загострення хвороб, коли знову виникали сумніви, чи дотягне він до зрілого віку, здавалося, що хлопцеві все ж усміхається доля. Ба більше, доля видавалася результатом його праці. Якщо йому стало волі вижити, він міг і вигартувати в собі силу, а коли він зміг цього досягти, то, безперечно, мав спроможність стати ким тільки схоче, хоч би й президентом Сполучених Штатів Америки.

Від 1876 до 1880 року Тедді рішучим натиском здолав навчання в Гарвардському університеті, здобувши славу боксера та отримавши диплом з відзнакою. До того ж знайшов час написати першу книжку «Перелітні птахи Адірондацьких гір округу Франклін у штаті Нью-Йорк», яку він опублікував на другому курсі. Останнього року навчання Теодор працював над другою книжкою на зовсім іншу тему: «Війна на морі 1812 року». Хлопець невтомно вгризався в науку й запекло колотив боксерську грушу. Батькова смерть від раку шлунка 9 лютого 1878 року завдала юнакові важкого удару, проте він лише міцніше стиснув зуби.

Невдовзі після закінчення коледжу Теодор одружився з красунею Еліс Гетевей Лі та вступив на юридичний факультет Колумбійського університету (який полишив без диплома за два роки навчання). Тоді він уже став республіканцем, серйозно занурився в політику, а 1881 року був обраний до Асамблеї штату Нью-Йорк і став наймолодшим членом палати в історії штату.

Молодий політик поставив за мету стати відомим в Олбані. На початку — за допомогою розкішних костюмів, які більше пасували до блискучих оперних вечорів, аніж до скромних буднів законодавця. Колеги хихотили та прозивали Рузвельта «нью-йоркським джэнджиком», але мети було досягнуто: на нього звертали увагу й не могли не помічати. Від

першого дня новачок виголошував промови. Незабаром він вніс на розгляд перший законопроект і відтоді писав закон за законом, не забувши допрацювати та видати «Війну на морі 1812 року». Книжка швидко розійшлася та була рекомендована як підручник для курсантів Військово-морської академії США.

Переобраний до асамблеї 1883 року більшою кількістю голосів, ніж будь-хто з колег, Рузвельт став лідером меншості. Разом з профспілковим лідером Семюелом Гомперсом, ближче познайомившись із життям нью-йоркських нетрів, він розробляв і відстоював низку новаторських соціальних законопроектів. Під час парламентських канікул він подався на захід, на Дикий Захід, до району Бедлендс у Дакоті, придбав там два ранчо й узявся господарювати разом з іншими ковбоями, а на дозвіллі полював на бізонів у преріях.

В асамблеї він нажив могутніх ворогів серед політиків з обох партій, які відчайдушно намагалися зберегти статус-кво, що вже тріщав по всіх швах. У преріях йому доводилося ставати у двобій з бізонами, грізлі та навіть озброєними двоногими. Він ніби дражнив смерть — і політичну, і фізичну, — щоб повніше відчувати життя. Що важчий траплявся виклик, що більш затятий опонент, то палкіше Рузвельт кидався долати перепону, ніби ураган чи ще якась могутня природна сила.

Навіть точніше — надприродна. Радше — як потужна машина. Видатний американський лікар і знавець японської культури Вільям Стурджис Бігелов згодом зазначив, що більше не зустрічав «чоловіка, такого сповненого енергії»; інший знайомий з подивом згадає, яке це було «сліпуче, ба навіть лячне видовище — живий двигун, що працює на повну потужність».

Цей двигун здригнувся й похолов 14 лютого 1884 року. За два дні до того в домі на Мангеттені народилася дочка

політика Еліс Лі Рузвельт. Поки крики немовляти розтинали повітря, на чорний чотирнадцятий день лютого Теодорова мати Марта Баллок Рузвельт померла від черевного тифу. І того самого дня кількома годинами пізніше Еліс Гетевей Лі Рузвельт, його дружина й матір його дитини, згоріла від ниркової недостатності. Ніхто не знав, що ця жвава молода жінка страждала на недугу, яку назвуть хворобою Брайта (інша назва — клубочковий нефрит): її симптоми ховалися за ніби звичайними для вагітних нездужаннями.

Того дня, 14 лютого 1884 року, автор купи книжок і стосів законів поставив у щоденнику жирний хрестик і підписав під ним коротку жахливу фразу: «З мого життя пішло світло».

Горе відтоді не полишало його, однак воно стало лиш ще одним поштовхом до завзяття. «Чорні думи не втримаються з тобою в сідлі, якщо ти женеш з усього духу», — казав Рузвельт.

***

Рузвельт і далі споруджував великий будинок в містечку Ойстер-Бей на острові Лонг-Айленд — будинок, призначений для сімейного вогнища. Спочатку хотів назвати його Лігольм — на честь родини своєї дружини. Та після смерті Еліс дав будинкові назву Сагамор-Гілл¹ — бо на цьому місці колись мешкав індіанський вождь.

Він знову поринув у роботу, і живий мотор запрацював з новою силою. Нью-йоркські республіканці делегували його на національний з'їзд партії в червні 1884 року. Наступного року він видав «Мисливські пригоди на ранчо», що стали бестселером, того ж 1885 року по закінченні третього терміну пішов з Асамблеї штату Нью-Йорк, балотувався на пост мера

¹ Сагамор — так називали правителів у деяких індіанських племенах. (Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інаше.)

міста, та зазнав нищівної поразки. Близькі помічали, який він приголомшений, але також бачили, що життя летить далі, як заведено в Тедді Рузвельта. Другого грудня, через місяць після невдалих виборів, він одружився з Едіт Керміт Кероу, а після нового 1887 року видав чергову книжку «Життя Томаса Гарта Бентона» і справив народження свого першого сина Теодора. Не певний, куди скерувати далі свої політичні амбіції, та гостро усвідомлюючи, що має прогодувати ще одного рота в сім'ї, Тедді узявся до «золотої жили» писання. У 1888 році він опублікував три книжки: «Життя Говернера Морріса»¹, «Життя на ранчо й полювання слідопита» та «Есе щодо практичної політики» — на додачу до купи журнальних статей.

Він вирішив нарешті відійти від місцевої політики та вийти на державний рівень, обійнявши 1889 року посаду уповноваженого в справах цивільної служби. Це був для Рузвельта бажаний пост. Система заступництва та «поділу здобичі» — справжня біда для тодішньої влади — мала бути змінена на систему адміністративних призначень, що ґрунтуються виключно на компетенції та заслугах. Цей виснажливий хрестовий похід візьме наступні півтора десятка років життя Рузвельта (принаймні робочого життя). У 1889 році він знайшов час оприлюднити перші два томи свого монументального «Завоювання Заходу» (третьій і четвертий томи з'являться 1894-го та 1896-го), які стали найпопулярнішими серед історичних книжок. У 1891 році вийшла його «Історія Нью-Йорка», за нею 1893-го — «Мисливець у пустелі», і ще за два роки — «Героїчні оповідки з американської історії». Друга донька Етель Кероу Рузвельт народилася 1891-го, а другий син Арчібалд Баллок Рузвельт — 1894-го. Того самого року вкоротив собі віку брат Теодора Еліот Рузвельт — пияк і «паршива вівця» у сім'ї.

¹ Говернер Морріс — американський політичний діяч, один з «батьків-засновників» США.